

PEDAGOGY

Педагогічні погляди Н. Волошиної щодо естетичного виховання учнівської молоді в національних школах

М. В. Бачинська*

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна

*E-mail: bmw-maricha37@mail.ru

Paper received 25.12.15; Accepted for publication 05.01.16.

Анотація. Стаття присвячена проблемі естетичного виховання особистості. У статті висвітлюються педагогічні ідеї відомого педагога, вченої та методиста Н. Волошиної щодо шляхів формування естетичних ціннісних орієнтирів учнівської молоді національних шкіл. Обґрунтовано провідні науково-методичні погляди вченої щодо шляхів забезпечення ефективної естетизації навчально-виховного процесу в закладах освіти. Акцентується увага на актуальних для умов сьогодення засобах естетичного впливу на особистість.

Ключові слова: Н.І. Волошина, естетичне виховання, засоби мистецтва слова, національні школи, учнівська молодь, ціннісні орієнтири особистості

Вступ. Перш за все акцентуємо увагу на тому, що теорія і практика естетичного виховання є не лише *найважливішим* шляхом формування відношення особистості до навколишньої дійсності та засобів її естетичного розвитку, а також основою формування всесторонньо розвиненої, духовно багатой особистості. Тому цілком очевидно, що проблематика формування естетичних ціннісних орієнтирів учнівської молоді в національних школах є актуальною й доцільною. Адже лише естетично-вихована особистість на сучасному етапі розвитку суспільства зможе адекватно оцінити потік різнобічних естетичних і анти-естетичних впливів складного культурного простору сучасного постмодернізму. З огляду на це, пошук шляхів оптимізації впливу на навчання і виховання молоді ефективними естетичними засобами їх формування та розвитку не втрачає своєї гостроти й значущості. І у наш час самі питання естетичного виховання та розвитку особистості, формування її естетично-духовних ціннісних орієнтирів є одними із найважливіших завдань, що стоять перед національними школами.

Короткий огляд публікацій по темі. Вказана проблема розроблена достатньо повно в працях таких психологів та педагогів, як Д.Н. Джола, Д.Б. Кабальовський, Н.І. Киященко, Б.Т. Лихачов, А.С. Макаренко, Б.М. Неменський, В.А. Сухомлинський, М.Д. Таборідзе, В.Н. Шацька, А.Б. Щербо та ін. [8]. Дослідженню своєрідності процесу формування естетичної особистості школяра в умовах загальноосвітніх шкіл присвятили свої праці О.Л. Берак, Е.Е. Карпова, Н.В. Кічук, З.Н. Курлянд, Н.С. Мартинович, О.В. Саган, В.О. Сластьонін. Питання виховання естетичної культури відмічається у працях таких вчених, як Л.В. Гарбузенко, С.Б. Гармаш, П.Ф. Кравчук, Г.І. Кутузова, С.Г. Мельничук, М.О. Пічкур та ін. [9].

Підкреслимо, у науково-методичній літературі під «естетичним вихованням особистості» розуміється цілеспрямований процес формування її творчої активності, здатності сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне і потворне у житті та мистецтві, жити за «законами краси» [9]. Естетизація при формуванні молоді особистості включає процеси ідеалізації, гармонізації, візуалізації, вона передбачає інтенсивне

використання мистецтва, актуалізацію завдяки його засобам емоційно-енергетичних ресурсів людини. В такому разі естетичне виховання особистості та естетизація навчально-виховного процесу є предметом дослідження багатьох учених, в тому числі і сучасних: С. Вдовича, В. Жданова, Л. Масол, Н. Осипової, Л. Печко, Я. Сопина, Т. Сус-лова, О. Фурси, Л. Хомич, Г. Шевченко, Т. Щербакова, Н. Волошиної та ін. Сучасні педагоги застосовують термін «естетизація», характеризуючи принципи навчання і виховання, виховну систему школи щодо системного естетичного виховання учнів (Т. Біленький, В. Кукушкин, Б. Лихачов, Т. Писарева та ін.), маючи на увазі на-самперед його значення для формування естетичного ставлення особистості до навколишнього світу [8].

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на тому, що великий внесок у дослідження теоретичних і методичних засад забезпечення естетичного виховання особистості в національних школах України зробила сучасна вчена-методист, – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України – Волошина Ніла Йосипівна (1940-2010 рр.). Варто відзначити, проблематиці формування естетичних ціннісних орієнтирів особистості та естетизації навчально-виховного процесу школи вчена-методист присвятила велику частку своїх наукових досліджень, які висвітлені в низці її науково-методичних праць, відображені в її методичних та педагогічних поглядах. *Педагог стверджувала, що розвиток сучасної держави немислимий без естетично освіченої та естетично багатой особистості. А всебічний розвиток людини на якісно новому етапі нашого суспільства безпосередньо пов'язаний з питанням естетичного виховання* [5, с. 1].

Мета статті: висвітлення науково-педагогічних поглядів Н. Волошиної стосовно естетичного виховання учнівської молоді в національних школах.

Матеріали та методи. Матеріалами для написання статті слугували наукові, науково-педагогічні та методичні праці вченої, зокрема опубліковані нею статті у науково-методичних журналах та збірниках наукових праць звітних конференцій, авторські науково-педагогічні посібники, матеріали автореферату дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук та ін. Під час

дослідження використовувались теоретичні методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення, систематизації опрацьованого матеріалу.

Результати та їх обговорення. Слід підкреслити, що естетичну культуру вчена-методист вважала як одним із найважливіших принципів соціального розвитку, так і *фактором удосконалення навчально-виховного процесу*. Тому зазначала: «дуже важливо аби прекрасне доходило в усі сфери шкільного життя, в класну, позакласну, позашкільну роботу». А саму естетичність вчена відносила до невід'ємної частини світогляду вихованця [5, с. 1, 5].

Аналізуючи науково-методичні напрацювання вченої, зазначимо, у них висвітлюється думка про те, що *естетичне виховання не може бути непов'язаним з формуванням естетичного і морального ідеалу особистості*. Тому вчена актуалізувала думку стосовно того, що необхідно привчати особистість відчувати красу, захоплюватися нею у зв'язку з тим фактором, що *без даних елементів виховання залишатиметься немислимим* [5, с. 5].

Відмітимо, на переконання методиста естетичне формування особистості має бути цілеспрямованим, організованим, взаємозалежним, тобто поєднуватись в єдину систему естетичного виховання. До даної системи Н. Волошина відносила вагомі емоційно-чуттєві складові даного процесу [5, с. 6] (подаємо їх схема-тично на рис. 1).

Рис. 1. Складові процесу естетичного виховання

Відповідно до основних засобів, які мають силу формувати естетичні почуття [5, с. 6], Н. Волошина відносила чотири основні компоненти (див. рис. 2).

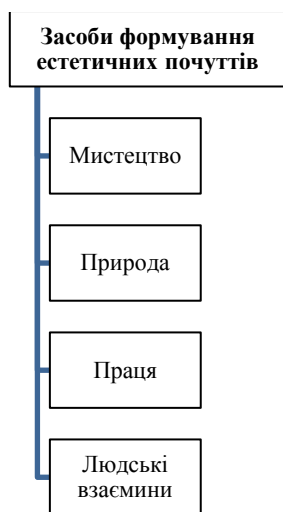

Рис. 2. Засоби формування естетичних почуттів

Підкреслимо, компоненти, що проілюстровані в обох схемах (рис. 1, 2), вчена пов'язувала між собою в

єдину взаємозалежну систему естетичного виховання особистості [5, с. 5].

Слід зазначити, в теорії естетичного виховання вчена однією із вихідних позицій виховного впливу вважала посилення значимості явищ краси: піднесеного і прекрасного, яке має змогу чітко увиразнюватись засобами мистецтва. А *загальнолюдські цінності вважала основою формування у молоді естетичного ставлення до дійсності* [6, с. 113]. При цьому слід відмітити, педагогічний виховний вплив на особистість засобами мистецтва методист розглядала як вагому складову системи естетичного виховання у навчальному процесі школи [5, с. 5], тому педагог особливу роль в естетизації виховного процесу надавала мистецтву, зокрема силі художнього слова, яке, на її погляд, характеризується наявністю єдиної ідеї – від естетичних почуттів, переконань та переживань до естетичної діяльності та дотриманості дидактичних принципів доступності, наступності і перспективності [5, с. 5-6].

Важливо актуалізувати ідею вченої про те, що в процесі виховання культури естетичних почуттів *важливу роль відіграє взаємозв'язок естетичного сприйняття й естетичної творчості*. При цьому вагоме значення має саме така естетична творчість, яка пов'язана із сприйняттям мистецтва, особливо мистецтва літературного слова. Оскільки вчена була переконана, що робота над словом, – це не тільки розвиток мовлення, а й самовиховання почуттів, то *завдання вчителя при цьому вагоме: «варто навчити дитину бачити, сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне і творити його у повсякденному житті»* [5, с. 5-6].

Зауважимо, *в меті* естетичного виховання молодого покоління педагог вбачала не лише привчання дітей бачити, відчувати, розуміти і творити прекрасне, але й формування в них ідейно-емоційного ставлення до мистецтва, художнього слова, яке визначається національними і загальнолюдськими цінностями [6, с. 113]. В такому випадку вчена-методист урокам літератури в школі надавала неабияку роль як тим предметам, які несуть за собою вагому силу естетичного спрямування у навчально-виховному процесі. А утвердження естетичної функції мистецтва слова – одне із основних завдань даного циклу гуманітарних дисциплін. Вчена відзначала, що силою художнього слова вчитель вводить учнів у світ прекрасного, прилучає їх до національного та світового мистецтва у взаємозв'язках з мовою, історією, релігією, філософією, музикою, живописом, а водночас з розвитком всієї світової гуманістичної естетичної сфери [4, с. 2]. А самі можливості шкільного предмета літератури по особливому великі, пізнавальні і виховні як в поліпшенні художньої освіти, так і в процесі естетичного виховання учнів. Тому, стверджувала методист, *ефективне формування високоморальної особистості із своїми естетичними потребами і переконаннями буде відбуватися при посиленні ролі предметів гуманітарного циклу, зокрема літературознавчих*. При цьому, переконувала вона, *необхідно удосконалювати освітні технології навчання, висуваючи на перший план активні їх форми, прилучати учнів до самостійної роботи з книгою, підвищувати ефективність уроку та урізноманітнювати форми організації навчально-*

виховного процесу, удосконалювати їх організацію, кабінетну систему навчання та ін. [7, с. 47-48].

Наголосимо, що оскільки в процесі естетизації виховної дії вчена-методист ключовій позиції художньої літератури, як предмету естетичного циклу, надавала провідну і зростаючу роль то, завдяки цьому, вважала за необхідне постійне удосконалення та увиразнення вимог до учителів-словесників. Переконавала, що такі вчителі завжди мають «йти в рівень з життям, учитель має глибоко оволодіти теорією предмета і постійно збагачуватися практикою» [7, с. 48]. Як упевняла педагог, літературні твори дають вагоме значення для розвитку естетичної свідомості. А до складових компонентів естетичної свідомості вчена відносила сукупність ідей, теорій, поглядів, художніх суджень, смаків, які формуються в процесі безпосереднього спілкування з дійсністю, мистецтвом, зокрема художньою літературою [2, с. 4]. Методист рекомендувала, щоб перед початком аналізу художнього твору учитель намічав систему запитань та завдань, які вестимуть від часткових до загальних суджень про красу, красу людини, красу праці. Тому при розробці детальних запитань закликала прагнути активізувати учнів до того, аби при підготовці відповідей вони знову перечитували твір, знаходили відповідні епізоди в тексті, робили виписки. А головне, розробляти завдання так, щоби кожне із них було спрямоване на розвиток творчої уяви учнів, емоційного і логічного мислення [6, с. 113].

Педагог помічала, що хвилює учнів у творі сила волі героїв, прагнення до праці, нестримне бажання вчитися. Тому педагогу-словеснику важливо використовувати при читанні твору належний тон і темп педагогічного мовлення. Зокрема, ефективно допомагає донести до слухачів чарівність художнього слова, вплинути на їх душі, викликати у них інтерес до літератури та невідступне бажання наслідувати літературних героїв *прийоми схвильованого виразного читання творів* [3, с. 36].

Оскільки перед учителем, вихователем молоді, стоїть важливе завдання організувати навчально-виховний процес так, щоб учень поступово приходив до стійких моральних переконань у процесі духовного зростання, то одним із наймогутніших факторів формування духовності є естетичний розвиток, який саме облагороджує людську відомість. Тому, задля того, щоб мистецтво, зокрема художня література, змогла якнайуспішніше виконувати своє призначення в естетизації навчального процесу, важливо виробити систему естетичного виховання, тобто виробити в процесі класних та позакласних занять такі форми впливу на учнів, які сприяли б їх розвитку [2, с. 8].

Підкреслимо, на думку вченої критеріями естетичного виховання учнів повинні бути:

- Здатність естетично ставитися до широкого кола явищ дійсності і літератури;
- Висока якість смаків і ідеалів особистості;
- Бажання активної творчої участі в трудовій діяльності.

Саме тому науковець переконувала, що формування в учнів естетичних понять повинно, як уже зазначалось, мати систему. Теоретичною сутністю такої системи під час вивчення літературознавчих дисциплін є те, що під час вивчення кожного з творів літературного мистецтва, передбачуваних програмою, пропонується опанувати, повторити, закріпити певні естетичні поняття, поєднати таке вивчення в класі з позакласною роботою [2, с. 12].

Зазначимо, досліджуючи проблематику естетичного виховання учнів педагог відмічала, що *важливу роль в ідейно-естетичному формуванні особистості учнів, зокрема старшокласників, відіграють диспути*. Якщо дана форма взаємодії вихователів та вихованців є вдало організованою, то, вважала вона, диспути збагачують учнів духовно, привчають їх глибоко і всебічно оцінювати політичні і моральні проблеми, оцінювати мотиви поведінки ровесників, зіставляти свої погляди з думками і вчинками героїв літературних творів. Вчена зауважувала, що проходять вони на високому рівні там, де учні уже є ідейно переконаними, вміють знаходити прекрасне й потворне в явищах дійсності і у вчинках людей, можуть вмотивовано звеличувати прекрасне, піднесене, героїчне, і засуджувати потворне та низьке [2, с. 75].

Актуальним для сьогодення є обґрунтування ідей ученої відносно того, що важливу роль у розвитку естетичного сприйняття має проведення для молоді екскурсій по місцям бойової слави у зв'язку з вивченням художніх творів. Такі екскурсії, вважала педагог, слід проводити починаючи з початкових класів з поступовим ускладненням їх мети і завдань. Крім того, в процесі даної форми організації навчального процесу вагоме значення має поєднання слухового сприйняття із зоровим, що впливатиме на розвиток перших ступенів пізнавального процесу, виховуватиме тонкі й гострі відчуття, здатність до ясного і міцного сприйняття, і головне, – *при цьому всьому поглиблюється розуміння таких естетичних понять, як прекрасне, піднесене, героїчне* [2, с. 77-78]. До того ж неабиякий вплив на естетичне виховання учнів мають заняття по літературі, проведені у природних умовах (у полі, квітучому саду). Така форма організації навчального процесу розвиває у вихованців прагнення бачити прекрасне навколо себе, викликає потребу висловити свої думки, почуття, спостереження за навколишнім світом [3, с. 39]. Крім того, сама природна є могутнім засобом естетичного виховання особистості, від якого педагог не має права відмовлятися. Тому методист зауважувала, що вчителям слід привчати учнів бачити, чути і сприймати все неповторне і гарне у природі, «будити в їх душах любов до всеосяжних просторів Відчизни-матері, до людей, до творення прекрасного» [3, с. 40].

Педагог переконувала, що елементи естетики безумовно та нерозривно пов'язані з різними видами трудової діяльності. Тому естетично збагатити учнівську молодь вихователь може лише в різних видах трудової діяльності. Через це перед педагогами, зазначала вчена, лежить важливе завдання – розкриття саме краси цієї праці, обґрунтування сили, величі та краси людини-трудівника. І за таких умов учні сприйматимуть естетичність в діяльності як елемент необхідності. Крім того, *методист наголошувала, що молоду особистість варто навчити усвідомлювати суспільну корисність різних видів діяльності, її значення та важливість, а також переконати в тому, що прекрасною є лише та діяльність, яка приносить радість та насолоду в житті особистості* [1, с. 20]. Естетичне задоволення від процесу праці відіграє вагому роль і у тому, що не лише поглиблює та збагачує моральне задоволення, а й розвиває почуття гідності в індивідуальності учня. Відмітимо, педагог обґрунтувала думку про те, що художні твори та

герої, зображені у творах мають силу чинити значний вплив на виховання в учнівській молоді почуттів поваги до праці своїх батьків, почуттів обов'язку перед батьком, матір'ю, яке поступово переростатиме у почуття обов'язку перед своєю Батьківщиною [3, с. 38]. Варто зазначити, у працях методиста помічається, що належно естетизувати навчально-виховний вплив на учнів педагогічні персоналії можуть в самих естетично збагачених видах сумісної організованої діяльності з ними. Так, на думку педагога, вивчаючи з учнями твори про красу праці, варто було би по-можливості проводити зі своїми вихованцями екскурсії на тваринницькі ферми, також організовувати зустрічі з їхніми батьками. Під час таких зустрічей педагогам варто улаштувати відкриті бесіди з батьками дітей, при яких вони розповідатимуть про свою працю, свої інтереси до праці [1, с. 15]. В таких ситуаціях діти переконуються, що яким би не був трудівник, він все рівно творить красу. Безумовно, естетичні потреби розвиваються в праці, в якій людина вчиться розуміти прекрасне, наголошувала педагог. А кожна професія, кожний вид діяльності в такому разі вносить у життя свою частину прекрасного [1, с. 19].

Варто відмітити, що, безперечно, *значимим для умов нашого сьогодення є* обґрунтування переконань вченої щодо важливості впливу на формування морально-естетичних поглядів учнів такого способу організації навчально-виховного процесу, як *улаштування зустрічей з героїчними постатями*. А такі герої як учасники громадських рухів і воєнних подій можуть бути в різних місцевостях проживання молоді [2, с. 85].

Висновки. Узагальнюючи вище вказане, відмітимо, вчена-методист Ніла Йосипівна Волошина дослідженню питання естетичного виховання

учнівської молоді в національних школах приділила вагому частку своїх теоретико-практичних напрацювань (наукових статей, посібників для учителів, навчально-методичних авторських видань, матеріалів дисертаційних досліджень та ін.). В сутності естетичного ви-ховання педагог вбачала навчання особистості розумінню прекрасного в житті, в людях, у мистецтві, літературі, театрі, музиці, привчання молодого покоління до розрізнення істинно прекрасного від низькопробного, фальшивого. Даний процес, на думку вченої, зможе відбуватися завдяки залученню учнів до різноманітної творчої діяльності на уроці та в позаурочний час і матиме здатність розвивати не лише їх-ню сенсорну сферу, а й забезпечувати глибоке і своєдоме осягнення естетичних явищ, виробляти вміння розуміти справжнє мистецтво, красу природи та красу людських взаємин. Вченою були розроблені та обґрунтовані актуальні педагогічні методи, прийоми, засоби та форми організації класної, позакласної та позашкільної навчально-виховної роботи, де формування естетичної культури вихованців матиме змогу виступати як одним із найважливіших принципів соціального розвитку, так і фактором удосконалення самого навчально-виховного процесу. Вагоме значення серед шляхів цілеспрямованого педагогічного впливу на естетичне становлення особистості методист надавала мистецтву слова, зокрема художній літературі. Тому переконувала, що чим повніше і доцільніше використає педагог можливості естетичного виховання у класній та позакласній роботі, тим вищою буде активність впливу мистецтва художнього твору на формування світоглядних ціннісних орієнтирів і переконань молоді особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н.Й. Виховання естетичного ставлення до праці на уроках читання / Н.Й. Волошина // Початкова школа. – 1975. – № 9. – С. 13-20.
2. Волошина Н.Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. Посібник для учителів: – К.: Рад. шк., 1985. – 104 с.
3. Волошина Н.Й. Ідейна спрямованість естетичного виховання в позакласній роботі з літератури / Н.Й. Волошина // Методика викладання української мови і літератури: республік. наук.-метод. зб. – Київ: Рад. шк. 1974. – Вип. 6. – С. 34-42.
4. Волошина Н.Й. Методика літератури: Проблеми. Пошуки. Здобутки. Перспективи / Н.Й. Волошина // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 1. – С. 2.
5. Волошина Н.Й. Теоретичні і методичні засади естетичного виховання учнів у процесі вивчення української літератури в середній школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: 13. 00. 01 «Теорія та історія педагогіки», 13. 00. 02. «Методика викладання української літератури» / Н.Й. Волошина. – К., 1995. – 64 с.
6. Волошина Н.Й. Теорія і практика естетичного виховання учнів засобами художньої літератури / Н.Й. Волошина // Проблеми педагогічної науки в умовах розбудови національної школи: матеріали звітної наук. конф. 12-13 квітня 1995 р. – К.: Пед. думка, 1996. – Ч. 1. – С. 112-114.
7. Наукові основи методики літератури: навч.-метод. посібник / Н.Й. Волошина, О.М. Бандура, О.А. Гальонка [та ін.]; ред. Н.Й. Волошина. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 47-48.
8. Кочкурова О.В. Естетизація навчально-виховного процесу в освітньому закладі / О.В. Кочкурова / URL: www.rusnauka.com/34_NIEK_2013/Psihologia/5_150899.doc.htm.
9. Пагура Т.І. Роль естетичного виховання в розвитку особистості молодшого школяра / Т.І. Пагура // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39(4). – С. 108-115. / URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(4\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(4)_18)

REFERENCES

1. Voloshyna, N.Y. Upbringing of an aesthetic attitude to work at the reading lessons / N.Y. Voloshyna // Elementary School. – 1975. – № 9. – P. 13-20.
2. Voloshyna, N.Y. Aesthetic education of pupils in the process of studying Literature. Guidance for teachers: – K.: Soviet school, 1985. – 104 p.
3. Voloshyna, N.Y. Ideological orientation of aesthetic education in extracurricular activities on Literature / N.Y. Voloshyna // Methods of teaching of the Ukrainian language and literature: republics scientific-methodical collection – Kyiv: Soviet school, 1974. – Issue 6. – P. 34-42.
4. Voloshyna, N.Y. Methodology of Literature: Problems. Search. Achievements. Prospects / N.Y. Voloshyna // Ukrainian literature in secondary school. – 1999. – № 1. – P. 2.
5. Voloshyna, N.Y. Theoretical and methodological principles of aesthetic education of pupils in the process of studying of the Ukrainian Literature in high school: Author. Thesis. for obtaining sciences. degree of doctor of Ped. Sciences: 13. 00. 01 "Theory and History of Education," 13. 02. 00. "Methods of teaching the Ukrainian literature" / N.Y. Voloshyna. – K., 1995. – 64 p.
6. Voloshyna, N.Y. Theory and practice of aesthetic education of pupils by means of fiction / N.Y. Voloshyna // Problems of pedagogical science in conditions of building up of the national

- school: materials of scientific reporting. conf. 12-13 April 1995 – K : Ped. opinion, 1996. – Part 1. – P. 112-114.
7. Scientific basis of methodology of literature: educ. and method. manual / N.Y. Voloshyna, O.M. Bandura, O.A. Galyonka [et al]; ed. N.Y. Voloshyna. – K. : Lenvit, 2002. – P. 47-48.
8. Kochkurova, O.V. Aesthetization of the educational process in educational institution / O.V. Kochkurova. / URL: www.rusnauka.com/34_NIEK_2013/Psihologia/5_150899.doc.htm.
9. Paguta, T.I. Role of aesthetic education in development of personality of younger pupil / T.I. Pahuta // Problems of modern teacher education. Pedagogy and Psychology. – 2013. – Vol. 39(4). – P. 108-115. / URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(4\)__18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(4)__18)

Teaching opinions of N. Voloshyna on aesthetic education of students in national schools

M.V. Bachynska

Abstract. The article deals with the problem of aesthetic education of the individual. In the article the pedagogical ideas of renowned educator, academic and practitioner N. Voloshyna about the ways of forming aesthetic value orientations of pupils of national schools are enlightened. The leading scientific and methodical views of the scientist on how to ensure effective aesthetic educational process in educational institutions are grounded. The attention is paid to the means of aesthetic impact on the individual actual for the present conditions.

Keywords: *N.Y. Voloshyna, aesthetic education, the means of art expression, national schools, students, value orientations of the individual*